

MODULIO ELEMENTŲ

**„ĮVADAS Į PROFESIJĄ – PASIRENGIMAS PROFESINEI / DARBINEI VEIKLAI“,
„LIETUVOS MĖGĖJŲ ŽVEJYBOS OBJEKTAI“,
„SAUGA IR SVEIKATA MĖGĖJŲ ŽVEJYBOJE“,
„ĮVADAS Į DARBO RINKĄ“**

ŽINYNAS

Parengė: UAB „Salmoturas“,
Vladimir Adelšins, 2015 m.

Parengtas įgyvendinant projektą Nr. VP1-2.2-ŠMM-04-V-03-022 „Žuvininkystės posričio modulinėms profesinio mokymo programoms skirtų mokymo priemonių rengimas ir modulių mokymo programų išbandymas“

TURINYS

1. MĖGĖJŲ ŽVEJYBOS IR SUSIJUSI TERMINOLOGIJA.....	2
2. MĖGĖJŲ ŽVEJYBA LIETUVOJE	4
3. LIETUVOS MĖGĖJŲ ŽVEJYBOS OBJEKTAI	6
4. TEISĖS AKTŲ, SUSIJUSIŲ SU MĖGĖJŲ ŽVEJYBA, SĄRAŠAS.....	8

1. MĖGĖJŲ ŽVEJYBOS IR SUSIJUSI TERMINOLOGIJA

Lietuvoje įteisinta terminologija:

Mėgėjų žvejyba – žuvų gaudymas mėgėjų žvejybos įrankiais ir būdais pagal Aplinkos ministerijos ar Žemės ūkio ministerijos nustatytą tvarką (Valstybės žinios. 2012, Nr. 108-5463).

Žuvininkystė – su žuvų išteklių valdymu, išsaugojimu ir atkūrimu, žvejyba, akvakultūra, žuvų perdirbimu, pirminiu žuvininkystės produktų pardavimu ir supirkimu susijusi veikla (Valstybės žinios. 2004, Nr. 73-2527).

Europos Sąjungos naudojama terminologija (Europos meškeriojų aljansas (angl. European Anglers Alliance, EAA):

Rekreacinė žvejyba (liet. mėgėjų žvejyba; aut. past.) – tai žvejyba, kuri negali būti laikoma komercine.

Meškeriojimas – tai žvejyba naudojant valą ir kabliukus.

Meškeriojimas – tai veikla, skirta sugauti žuvį naudojant meškerykotį su valu arba tiesiog laisvą valą (aut. pastaba be meškerykočio) nekomerciniais tikslais.

Rekreacinis meškeriojimas – tai veikla, skirta sugauti žuvį naudojant meškerykotį su valu arba tiesiog laisvą valą (aut. pastaba be meškerykočio) nekomerciniais tikslais. Rekreaciniai meškeriojimai savo sugautų žuvų neparduoda.

Rekreacinio meškeriojimo sektorius – šis sektorius apima meškeriotojus, jiems skirtų žvejybos įrankių gamintojus ir parduotuves, masalų tiekėjus, valčių nuomą, rekreacinių valčių gamintojus ir tiekėjus, specializuotą žiniasklaidą (media), meškeriojimo turizmą ir kitas komercines veiklas ir organizacijas, kurios užsiima aplinkos (aut. pastaba gamtos išteklių) vadyba ir nuo kurių veiksmų gali kisti ar tiesiogiai priklausyti rekreacinis meškeriojimas.

Tarptautinė terminologija:

Rekreacinė žvejyba – bendrąja prasme tai meškeriojimas savo malonumui arba sportinis meškeriojimas (Tarptautinė ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (angl. Organization for Economic Cooperation and Development, OECD).

Rekreacinė žvejyba – tai žvejyba, kurios atstovai, vykdydami šią veiklą, nesiverčia ja pagrindiniams gyvybiniams poreikiams tenkinti, o šios veiklos vertė dažnai yra už pačios žvejybos ribų (1997 m.). Rekreacinės žvejybos žvejai (arba kitaip, meškeriojantai) paprastai išleidžia nemažas pinigų sumas ne tik leidimams žvejoti, bet ir reikalingiems įrankiams, transporto ar apgyvendinimo paslaugoms. Išteklių savininkai, profesionalai, laivų savininkai ir kitos grupės gali priklausyti nuo šio tipo žvejų, o rekreacinė žuvininkystė gali būti svarbus veiksnys kuriant darbo vietas vietinei ekonomikai (Jungtinių Tautų maisto ir žemės ūkio organizacija (angl. The Food and Agriculture Organization of the United Nations, FAO).

Kita Lietuvoje naudojama (naudotina) terminologija:

Mėgėjų žvejyba – žuvų gaudymas mėgėjų žvejybos įrankiais ir būdais nustatyta tvarka nekomerciniais tikslais.*

Mėgėjų žvejybos žuvininkystė (MŽŽ) – su žuvų išteklių valdymu, išsaugojimu ir atkūrimu, akvakultūra ir mėgėjų žvejyba susijusi veikla (sudaryta pagal Žuvininkystės įstatymo žuvininkystės apibrėžtį eliminuojant verslinės žvejybos veiklas).

Mėgėjų žvejybos sektorius (MŽS) – ūkio sektorius, apimantis meškeriotojus, mėgėjų žvejybos prekių gamybą, tiekimą ir pardavimus, mėgėjų žvejybos ir su ja susijusių paslaugų teikimą ir žuvų išteklių valdymą jos reikmėms.*

Mėgėjų žvejyba bendrąja prasme – tai socialinis-ekonominis reiškiny, kuris apima meškeriotojus, mėgėjų žvejybos prekių gamybą, tiekimą ir pardavimus, mėgėjų žvejybos ir su ja susijusių paslaugų teikimą ir žuvų išteklių valdymą jos reikmėms.

Meškeriojimas – žuvų gaudymas meškere.

Meškeriotojas – žuvų gaudytojas meškere.

Darnus vystymasis apibūdinamas kaip vystymasis, tenkinantis dabartinio laikotarpio poreikius, nesudarant pavojaus būsimoms kartoms juos tenkinti, t. y. ekonomikos plėtra atitinka aplinkosauginius reikalavimus (Domarkas ir kt., 2012).

Darnus vystymasis mėgėjų žvejyboje – bendrąja prasme darni ekonominių, socialinių ir aplinkosauginių procesų, vykstančių mėgėjų žvejybos sektoriuje, raida.

Žvejybos turizmas – tai keliavimas mėgėjų žvejybos tikslais.*

Vietinis žvejybos turizmas – Lietuvos Respublikos gyventojų kelionės mėgėjų žvejybos tikslais po Lietuvos Respubliką.

Atvykstamasis žvejybos turizmas – užsienio valstybių gyventojų kelionės mėgėjų žvejybos tikslais po Lietuvos Respubliką.

Išvykstamasis žvejybos turizmas – turistų kelionės mėgėjų žvejybos tikslais po užsienio valstybes.

Žvejybos turizmo gamtiniai ištekliai – žuvų ištekliai ir (ar) jų įvairovė, buveinių (vandens telkinių) įvairovė, natūrali aplinka, kraštovaizdžių gausa ir t. t., arba kitaip, gamtinės aplinkos savybės, tinkamos mėgėjų žvejybai organizuoti.

Žvejybos turizmo infrastruktūra – žvejybos turizmui tinkamų turizmo paslaugų infrastruktūros pastatai bei objektai, esantys mėgėjų žvejybai tinkamose teritorijose, bei susijusios specializuotos paslaugos.

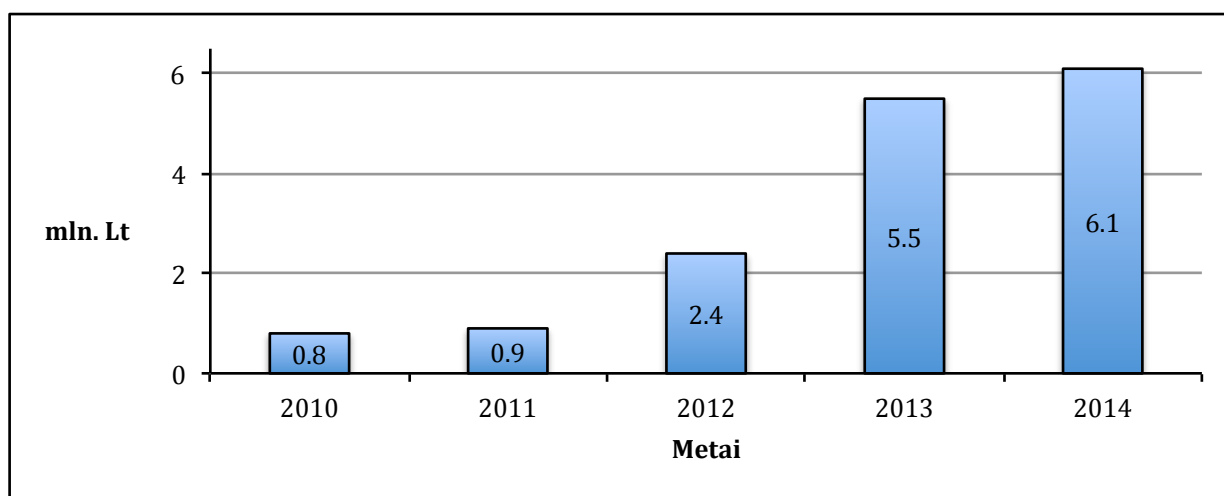
* – terminai ir jų apibrėžtys buvo sudarytos atsižvelgiant į tarptautinę terminologiją ir bendradarbiaujant su Valstybine lietuvių kalbos inspekcija.

2. MĖGĖJŲ ŽVEJYBA LIETUVOJE

Meškeriojų skaičius Lietuvoje yra:

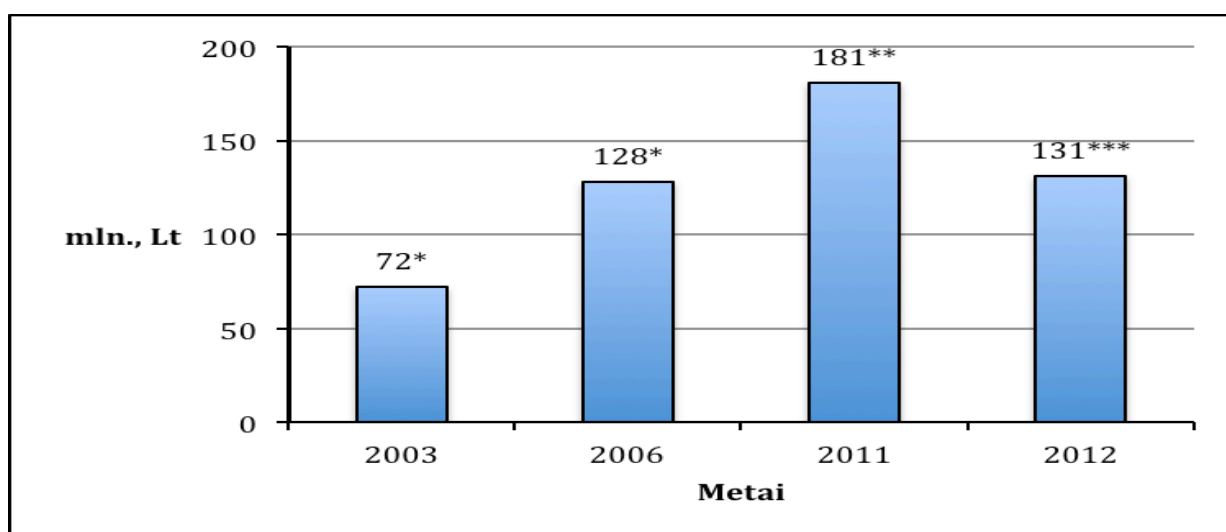
- 500 tūkst. – pagal „Vilmorus“ agentūros tyrimus (Domarkas ir kt., 2008);
- **170 tūkst. – remiantis apklausos ir prekybos mėgėjų žvejybos įrankiais Lietuvoje apyvartos duomenimis (Kontautas ir kt., 2007);**
- 100 tūkst. – remiantis žvejybos leidimų pardavimais (Adelšis, 2014).

Valstybinės institucijos meškeriojų kiekiui apibūdinti dažniausiai naudoja A. Kontauto tyrimo (2008) pateiktą skaičių – 170 tūkst. žmonių, arba 5 proc. šalies gyventojų.

2.1. pav. Mėgėjų žvejybos leidimų pardavimai Lietuvoje 2010–2014 m.

Šaltinis: pagal ataskaitą apie mėgėjų žvejybos leidimų išdavimą už 2002–2013 metus (2014). Aplinkos ministerija; Mėgėjų žvejybos tarybos posėdis. Aplinkos ministerija (2015).

2.2. pav. Meškeriojų išlaidos mėgėjų žvejybai

Šaltinis: * – Domarkas ir kt. (2008); ** – Adelšis, V. (2011); *** – Miškinienė, R. (2013) (išlaidos tik šalies viduje)

Lietuvos mėškeriojų interesams šalyje atstovauja:

- Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugija (LMŽD) (<http://www.lmzd.lt>);
- Lietuvos mėškeriojų sąjunga (LiMS), kuri buvo įsteigta 2014 m. (<http://www.meskeriojusiasajunga.lt>);
- Mėgėjų žvejybos taryba (MŽT) prie Aplinkos ministerijos.

2.1. lentelė. Ekonominės ir socialinės mėgėjų žvejybos naudos 2012 m.

Duomenų šaltinis: pagal – Miškinienė, R. (2013). Mėgėjų žvejybos poveikis valstybės ekonomikai ir gyventojams; Adelšis, V. (2014). Mėškeriojimas Lietuvoje; Radzevičius, G. (2014). Valstybinė žuvininkystė: problemos ir galimybės. Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development.

	Įmonių skaičius	Darbuotojų skaičius	Pardavimai, mln. Lt	Mokesčiai, mln. Lt
Gamyba	9	56	3,5	1,4
Didmeninė prekyba	36	179	52,5	13,1
Mažmeninės parduotuvės	200	500	130,0	33,2
Paslaugos	6	20	1,0	0,4
Žvejybos turizmo paslaugos	?	?	?	?
Žuvų veisimas pagal AM užsakymą	-	-	-	-
<i>Iš viso verslo sektoriuje:</i>	<u>251</u>	<u>699</u>	<u>131,0</u>	<u>48,1</u>
Žuvų veisimas (valstybinės įmonės)	1	78	6,1	0,8*
Išteklų valdymas	?	?	?	?
Žvejybos leidimų pardavimas	-	-	2,4	2,4
<i>Iš viso valstybinės žuvininkystės sektoriuje:</i>	<u>1</u>	<u>78</u>	<u>8,5</u>	<u>3,2</u>
Iš viso mėgėjų žvejybos sektoriuje:	<u>252</u>	<u>777</u>	<u>139,5</u>	<u>51,3</u>

* – mokesčiai, susiję tik su darbo santykiais.

3. LIETUVOS MĖGĖJŲ ŽVEJYBOS OBJEKTAI

Vertingiausi mėgėjų žvejbos objektai (žuvų rūšys) yra:

praeivės žuvis – lašišos (*Salmo salar*), šlakiai (*Salmo trutta*), stintos (*Osmerus eperlanus*), žiobriai (*Vimba vimba*);

sėslios (vietinės) žuvis – margieji upėtakiai (*Salmo trutta fario*), kiršliai (*Thymallus thymallus*), lydekos (*Esox lucius*), ešeriai (*Perca fluviatilis*), sterkai (*Sander lucioperca*), menkės (*Gadus morhua callarias*), vėgėlės (*Lota lota*), salačiai (*Aspius aspius*), šapalai (*Leuciscus cephalus*), karšiai (*Abramis brama*), karpiai (*Cyprinus carpio*), šamai (*Silurus glanis*), unguriai (*Anguilla anguilla*), ūsorai (*Barbus barbus*).

3.1. lentelė. Perspektyviausi mėgėjų žvejbos objektai Lietuvoje

Eil. Nr.	Vandens telkinys	Žvejbos objektas	Gaudymo būdas / priemonė
1	Baltijos jūra	Menkės, strimelės, vėjažuvės, plekšnės	Iš laivų atviroje jūroje / įvairūs
2	Baltijos jūra	Lašišos, šlakiai	Iš laivų atviroje jūroje, velkiavimas
3	Kuršių marios	Sterkai, ešeriai, lydekos, vėgėlės, stintos, karšiai, kuojos, unguriai	Įvairūs
4	Nemuno delta	Sterkai, ešeriai, lydekos, vėgėlės, stintos, karšiai, kuojos	Įvairūs
5	Nemunas, Neris, Šventoji, Žeimena	Lašišos, šlakiai	Spiningu, museline meškere
6	Minija, Jūra, Akmena, Neris, Šventoji (Neries), Merkys, Šalčia, Ūla, Žeimena	Margieji upėtakiai, kiršliai	Spiningu, museline meškere
7	Kauno marios	Lydekos, sterkai, ešeriai, karšiai, unguriai, šamai, karpiai	Velkiaujant, spiningu
8	Seliaviniai ežerai	Lydekos, sterkai, ešeriai	Velkiaujant, spiningu
9	Nemunas, Neris	Salačiai, sterkai, lydekos, žiobriai, šamai, vėgėlės, ūsorai, karšiai	Įvairūs
10	Ežerai, tvenkiniai	Karpiai	Dugnine

3.2. lentelė. Vertingiausių leidžiamų pasiimti žuvų minimalūs dydžiai

Šaltinis: Aplinkos ministerija. Mėgėjų žvejybos vidaus vandenyse taisyklės (2015).

Žuvies rūšis	Ilgis, cm	Žuvies rūšis	Ilgis, cm	Žuvies rūšis	Ilgis, cm
Lašiša	65	Lydeka	45	Karpis	40
Šlakys	65	Sterkas	45	Meknė	30
Margasis upėtakis	30	Vėgėlė	45	Šapalas	30
Kiršlys	30	Ūsorius	45	Lynas	25

3.3. lentelė. Lietuvos žuvų aktyvumo (kibimo), neršto ir draudimų žvejoti kalendorius*

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Draudimo datos
Lašiša (vidaus vandenyse)	●	○	○	○	○	○	●	●	●	●⊗	⊗	⊗	X.16 - XII.31
Šlakys (vidaus vandenyse)	●	●	●	●	○	○	●	●	●	●⊗	⊗	⊗	X.16 - XII.31
Upėtakis	○	●	●	●	●	●	●	●	●	⊗	⊗	⊗	X.01 - XII.31
Sykas	○	●	●	●	○	○	○	○	○	⊗	⊗	⊗	X.01 - XII.31
Kiršlys	○	○	●⊗	⊗	⊗●	●	●	●	●	●	●	○	III.01 - V.15
Lydeka	●	⊗	⊗	⊗●	●	●	○	○	●	●	●	○	II.01 - IV.20
Ešerys	○	●	●	●	●	○	○	○	○	○	○	○	
Sterkas	○	●	⊗	⊗	⊗○	○	○	○	○	○	○	○	III.01 - V.20
Salatis	○	○	○	⊗	⊗●	●	●	●	●	●	●	○	IV.01 - V.15
Šapalas	○	○	○	●	●	●	●	●	●	○	○	○	
Žiobris	○	○	●	●	●	⊗	○	○	○	○	○	○	V.15 - VI.15
Ūsorius	○	○	○	○	●	●	●	●	●	●	●	○	
Karšis	○	○	●	●⊗	⊗	⊗●	●	●	●	○	○	○	IV.20 - V.20**
Karpis	○	○	○	○	●	●	●	●	●	○	○	○	
Šamas	○	○	○	●	●	●	●	○	○	○	○	○	
Vėgėlė	⊗●	●	●	●	○	○	○	○	○	○	○	●⊗	XII.15 - I.15
Kuoja	●	●	●	●	●	●	○	○	○	○	○	○	
Aukšlė	○	○	○	○	●	●	●	●	○	○	○	○	
Raudė	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	
Ungurys	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	
Lynas	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	
Karosas	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	
Stinta (Kuršių mariose)	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	
Lašiša (Baltijos jūroje)	●	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	
Šlakys (Baltijos jūroje)	●	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	
Menkė (Baltijos jūroje)	●	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	
Vėjažuvė (Baltijos priekrantėje)	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	
Plekšnė (Baltijos priekrantėje)	●	●	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	

* - aktyvumas gali kisti priklausomai nuo hidrometeorologinių sąlygų bei vandens telkinio tipo (ežerai, upės, marios ir t. t.) ir telkinio morfometrijos (dydžio, gylis ir t. t.)

** - Nemuno deltos regioninio parko teritorijoje

- - kimba gerai
- - kimba vidutiniškai
- - kimba blogai
- - neršia
- ⊗ - draudžiama gaudyti

4. TEISĖS AKTŲ, SUSIJUSIŲ SU MĖGĖJŲ ŽVEJYBA, SĄRAŠAS

4.1. lentelė. Įstatymai, reglamentuojantys mėgėjų žvejybą arba su ja susiję

Eil. Nr.	Pavadinimas	Paskelbimas	Taikymas
1	Mėgėjų žvejybos įstatymas	Valstybės žinios. 2004, Nr.118-4395; 2012, Nr. 108-5463.	Mėgėjų žvejybos valdymas
2	Žuvininkystės įstatymas	Valstybės žinios. 2000, Nr. 56-1648.	Žuvininkystės valdymas
3	Žemės įstatymas	Valstybės žinios. 1994, Nr. 34-620; 2004, Nr. 28-868.	Vandens telkinių valdymas
4	Vandens įstatymas	Valstybės žinios. 1997, Nr. 104-2615.	Vandens telkinių valdymas
5	LR įstatymas dėl Europos laukinės gamtos ir gamtinės aplinkos apsaugos konvencijos (Berno konvencijos) ratifikavimo	Valstybės žinios. 1996 Nr. 58-1373.	Aplinkosauga
6	Buveinių direktyva – Tarybos direktyva dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos 92/43/EEB	1992 m. gegužės 21 d.	Aplinkosauga
7	Aplinkos apsaugos įstatymas	Valstybės žinios. 1992, Nr. 5-75.	Aplinkosauga
8	Jūros aplinkos apsaugos įstatymas	Valstybės žinios. 1997, Nr. 108-2731.	Aplinkosauga
9	Saugomų teritorijų įstatymas	Valstybės žinios. 1993, Nr. 63-1188.	Saugomų teritorijų lankymas
10	Miškų įstatymas	Valstybės žinios. 1994, Nr. 96-1872.	Miškų lankymas
11	Turizmo įstatymas	Valstybės žinios. 1998, Nr. 32-852; 2011, Nr. VIII-667.	Turizmo paslaugų teikimas

4.2. lentelė. Teisės aktai, reglamentuojantys mėgėjų žvejybą arba su ja susiję

Eil. Nr.	Pavadinimas	Paskelbimas	Taikymas
1	Mėgėjų žvejybos vidaus vandenyse taisyklės (LR aplinkos ministro 2013 m. sausio 4 d. įsakymas Nr. D1-14).	Valstybės žinios. 2013-01-12 Nr. 4-127.	Mėgėjų žvejybos vykdymas
2	Limituotos žvejybos vidaus vandenyse organizavimo ir vykdymo, limituotos žvejybos reguliavimo priemonių ir sąlygų nustatymo, paskelbimo ir atšaukimo tvarkos aprašas (LR aplinkos ministro 2012 m. gruodžio 31 d. įsakymas Nr. D1-1128).	Valstybės žinios. 2013-01-05, Nr. 2-48.	Mėgėjų žvejybos vykdymas
3	Mėgėjų ir limituotos žvejybos jūrų vandenyse taisyklės (LR žemės ūkio ministro 2013 m. sausio 14 d. įsakymu Nr. 3D-36).	Valstybės žinios. 2013-01-17, Nr. 6-238.	Mėgėjų žvejybos vykdymas
4	Mėgėjų žvejybos leidimų išdavimo tvarkos aprašas (LR aplinkos ministro 2013 m. sausio 4 d. įsakymu Nr. D1-12).	Valstybės žinios. 2013-01-12, Nr. 4-126.	Mėgėjų žvejybos administravimas
5	Į Lietuvos raudonąją knygą įrašytų saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąrašas (LR aplinkos apsaugos ministro 1998 m. vasario 24 d. įsakymas Nr. 37).	Valstybės žinios. 1998, Nr. 22-562.	Mėgėjų žvejybos vykdymas
6	Globojamų žuvų ir vėžių rūšių sąrašas (LR aplinkos ministro 1999 m. kovo 21 d. įsakymas Nr. 84).	Valstybės žinios. 1999, Nr. 33-970).	Aplinkosauga
7	Lankymosi miške taisyklės (LR aplinkos ministro 2013 m. lapkričio 15 d. įsakymas Nr. D1-849).	Valstybės žinios. 2013, Nr. 119-6014).	Miškų lankymas
8	Administracinių teisės pažeidimų kodeksas (straipsniai, nusakantys atsakomybę už mėgėjų žvejybos reglamentavimo bei kitus aplinkosauginius pažeidimus).	Valstybės žinios. 1985, Nr. 1-1).	Atsakomybė už pažeidimus